

Medal Lotniczy

Najpowszechniejszym bodaj polskim odznaczeniem nadawanym lotnikom Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie był Medal Lotniczy. Otrzymywali go zarówno członkowie personelu latającego, jak i naziemnego. Charakterystyczna biało-błękitna baretka zdobiła mundury zarówno lotników biorących bezpośredni udział w walkach, jak i tych pozostających w służbie nieoperacyjnej.

Medal Lotniczy został wprowadzony krótko po zakończeniu wojny dekretem prezydenta Rzeczypospolitej z 3 lipca 1945 r. (równolegle ustanowiono Medal Wojskowy dla żołnierzy armii oraz Medal Morski dla marynarzy). Treść dekretu brzmiała następująco:

Na podstawie art. 79 ust. (2) ustawy konstytucyjnej stanowią co następuje:

Art. 1

Ustanawia się Medal Lotniczy, który ma charakter odznaczenia wojskowego.

Art. 2

(1) Medal Lotniczy o średnicy 36 mm obwiedziony wieńcem z liści wawrzynowych, na czołowej stronie przedstawia szachownicę lotniczą, której pola

czerwone są pionowo zakreskowane; na odwrocie znajduje się wypukły napis: "Polska swemu obrońcy".

(2) Medal Lotniczy nosi się na jasno-niebieskiej wstążce szerokości 37 mm z dwoma białymi paskami szerokości 7 mm w odstępie 2 mm od brzegów wstążki.

(3) Medal Lotniczy jest wykonany z białego metalu.

Art. 3

(1) Medal Lotniczy może być nadany tylko żołnierzowi Sił Powietrznych:

a) za dokonany w czasie wojny czyn przynoszący szczególną korzyść lotnictwu, a wykraczający poza normalny obowiązek, albo b) za szczególnie sumienną służbę w czasie wojny.

(2) Medal Lotniczy może być nadany jednej osobie czterokrotnie.

(3) Drugie, trzecie i czwarte odznaczenie wyraża się przez nałożenie na wstążkę posiadanego już Medalu jednego, dwóch względnie trzech okuć w kształcie listewek z białego metalu szerokości 5 mm z tłoczonymi splotami liści dębowych.

Art. 4

(1) Warunkiem nadania Medalu Lotniczego za szczególnie sumienną służbę (art. 3 ust. (2) pkt. b) jest odbycie służby: a) przy nadaniu po raz pierwszy za szczególnie sumienną służbę bez przerwy 6 miesięcy w jednostce bojowej, albo przez okres 1 roku w innej jednostce Sił Powietrznych.

b) przy dalszych nadaniach za szczególnie sumienną służbę w podwójnych okresach służby przewidzianych w pkt. a).

(2) Prezydent Rzeczypospolitej może ustalić w drodze wydania zarządzenia jako warunek do uzyskania Medalu Lotniczego przez personel latający zamiast okresów służby przewidzianych w ust. (1), odbycie odpowiedniej ilości lub czasu lotów.

(3) Przy ocenie warunków określonych w ust. (1) zalicza się służbę od 1 września 1939 r.

Art. 5

(1) Medal Lotniczy jest równorzędny z Medalem Wojska i Medalem Morskim. Odznaczenia te nosi się w kolejności ich nadania.

(2) Żołnierze Sił Powietrznych noszą Medal Lotniczy przed Medalem Wojska i Medalem Morskim.

Art. 6

(1) Medal Lotniczy nadaje Prezydent Rzeczypospolitej.

(2) Prezydent Rzeczypospolitej może upoważnić do nadawania Medalu Lotniczego Naczelnego Wodza, a po wysłuchaniu opinii Naczelnego Wodza Dowódcę Sił Powietrznych.

Art. 7

(1) Odznaczeni otrzymują bezpłatnie legitymację i odznaki.

(2) Przygotowanie legitymacji i odznak na koszt Skarbu Państwa zarządza Minister Obrony Narodowej.

Art. 8

Medal Lotniczy traci się w razie prawomocnego skazania na karę dodatkową, obejmującą utratę odznaczeń wojskowych.

Art. 9

Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Obrony Narodowej.

Art. 10

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: Wł. Raczkiewicz.

Prezes Rady Ministrów: T. Arciszewski.

Kierownik Ministerstwa Obrony Narodowej: M. Kukiel Gen. Dyw.

W praktyce Medale Lotnicze nadawane były przez dowódcę lotnictwa na wniosek dowódców dywizjonów i ogłaszane w rozkazach Dowódcy Sił Powietrznych. W rozkazie nr 33/1945 przedrukowano treść zarządzenia prezydenta, a także ogłoszono rozkaz wykonawczy o Medalu Lotniczym, który precyzował dalsze szczegóły:

W wykonaniu dekretu Prezydenta R.P. o ustanowieniu "Medalu Lotniczego" zarządzam co następuje:

1. Czynem w rozumieniu określonym w art. 3 pkt. 1/ a/ jest wykonanie wyjątkowo trudnego i ważnego zadania lub czynności pomimo niesprzyjających warunków, które usprawiedliwiały żołnierza do zaniechania wykonania danego zadania lub czynności.

2. Szczególnie sumienną służbą określoną w art. 3 /1/ b/ należy rozumieć przez pełnienie obowiązków ponad zwykłą miarę oraz wysoki poziom wykonywanej pracy.

2a. Medal Lotniczy nie może być nadany za czynny względnie za ten okres szczególnie sumiennej służby, które były już raz nagrodzone innym odznaczeniem.

3. Medal Lotniczy zajmuje wśród orderów i odznaczeń kolejne miejsce po Krzyżu Zasługi /bez Mieczy/.

4. Stosownie do art. 6 pkt. 2 wspomnianego dekretu - Pan Prezydent R.P. decyzją z dnia 21 września 1945 r. upoważnił D-cę Sił Powietrznych - aż do odwołania - do nadawania Medalu Lotniczego podległym żołnierzom.

5. Nadanie Medalu Lotniczego będzie ogłoszone w rozkazie D.S.P.

6. Ustalenie i wystawienie legitymacji nastąpi w czasie późniejszym. Do tego czasu dcy samodzielnych jednostek i oficerowie łącznikowi przy H.Q. Commands wystawią tymczasowe stwierdzenie o nadaniu medalu na podstawie jednostronnego rozkazu D.S.P.

6a. Do stawiania wniosków o nadanie Medalu Lotniczego są upoważnieni dowódcy dywizjonów i równorzędnych oraz wyżsi.

7. Wnioski, sporządzone według załączonego wzoru, powinny być przedstawione Dcy Sił Pow. w drodze służbowej i opiniowane przez kolejnych przełożonych.

W rubryce "Uzasadnienie wniosku" należy szczegółowo opisać:

- dokonany czyn z podaniem daty, miejsca i towarzyszących okoliczności;

- okres szczególnie sumiennej służby z określeniem rodzaju i wyniku wykonanej pracy.

Przy stawianiu wniosków o nadanie Medalu Lotniczego po raz 2-gi, 3-ci i 4-ty, należy każdorazowo przedstawić nowy wniosek, z opisem nowego czynu względnie z podaniem nowego okresu szczególnie sumiennej służby.

8. Wnioski na Krzyż Zasługi dla personelu ziemnego nadesłane do D.S.P. w maju 1945 r. będą rozpatrzone jako wnioski o nadanie Medalu Lotniczego po raz pierwszy.

W związku z tym, nowych wniosków na M.L. po raz 1-szy dla tych żołnierzy nie należy przedstawiać.

9. Jako termin zakończenia przedstawiania wniosków o nadanie Medalu Lotniczego ustaląm dzień 30 kwietnia 1946 r.

10. Ilość wniosków o nadanie Medalu Lotniczego powinna być przedstawiona w stosunku procentowym do stanu faktycznego oficerów, podoficerów i szeregowców danej jednostki i nie powinna przekraczać

50% na Medal Lotniczy po raz 1-szy

40% na " " " 2-gi

30% na " " " 3-ci

10% na " " " 4-ty

11. Wnioski należy przedstawiać 1-go i 15-go każdego miesiąca, przy czym ilość ich nie powinna przekraczać każdorazowo 15% stanu faktycznego żołnierzy jednostki.

Jako pierwszy termin przedstawienia wniosków wyznaczam dzień 15-go grudnia 1945 r.

Wnioski na odznaczenie Medalem Lotniczym po raz 2-gi, 3-ci i 4-ty należy przedstawiać dopiero po wysłaniu wszystkich wniosków na Medal Lotniczy niższej wielokrotności.

12. D-ców, wystawiających wnioski, czynię odpowiedzialnymi za dokładne podanie danych personalnych kandydatów do odznaczenia, potrzebnych do ogłoszenia w rozkazie D.S.P., a mianowicie: stopień polski, nr ewid., nazwisko i imię.

Wniosek o nadanie Medalu Lotniczego /patrz zał. do nin. rozkazu/. [przedruk na dole - przyp. W.Z.]

Dla lotników mających za sobą służbę w jednostkach bojowych Medal Lotniczy był zazwyczaj trzecim lub czwartym wedle ważności polskim odznaczeniem (po Krzyżu Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyżu Walecznych, a czasami Krzyżu Zasługi). Ciekawą opinię o Medalu Lotniczym w swoich wspomnieniach wygłosił Czesław E. Blicharski, w 1945 r. plutonowy bombardier 300 Dywizjonu Bombowego "Ziemi Mazowieckiej". Należał on do grona lotników, którym w przeszkodzie do odsłużenia pełnej tury lotów bojowych, a tym samym do zostania kawalerem Orderu Wojennego Virtuti Militari, stanął koniec wojny (odbył 19 z 30 wymaganych do zaliczenia tury misji). W Medalu Lotniczym widział, jak sam napisał, "nagrodę pocieszenia": Widocznie jakieś protesty musiały trafić do dowództwa naszego lotnictwa za jawne pokrzywdzenie załóg, którym zabrakło kilka lotów do pełnej kolejki, bo dostaliśmy dnia 15 VI 1946 r. "nagrody pocieszenia" w postaci, w moim przypadku, trzykrotnego Medalu Lotniczego.

Dla personelu latającego niebiorącego udziału w lotach bojowych oraz większości personelu naziemnego Medal Lotniczy często był jedynym polskim odznaczeniem wyniesionym z wojny, przez co jego waga i znaczenie były odbierane zupełnie inaczej.

Medal Lotniczy nie został prawnie uznany w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Został włączony do systemu odznaczeń III Rzeczypospolitej ustawą z 16 października 1992 r., w której uznano także jego nadawanie za zakończone z dniem 23 grudnia 1992 r.

Piętnaście lat później Medal Lotniczy stał się inspiracją dla ustanowienia Lotniczego Krzyża Zasługi oraz Lotniczego Krzyża Zasługi z Mieczami. Podobieństwa nie ograniczają się tylko do zasad nadawania; także projekt graficzny (jasnoniebiesko-biała wstążka i szachownica) jasno nawiązują do Medalu Lotniczego. Podstawą prawną była ustawa z 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o orderach i odznaczeniach.